

การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

The Development of Internal Quality Assurance Of Nongleksuksa School Under Maha Sarakham Provincial Administrative Organization

เพ็ญวไล สมานมิตร (Phenwalai Samanmitr)*

ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข (Thanomwan Prasertcharernsuk)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ 1) ศึกษาสภาพระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเหล็กศึกษา 2) พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนรอบที่ 1 เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนา และ 3) พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนรอบที่ 2 เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จในมาตรฐานที่ไม่บรรลุผลสำเร็จในระยะที่ 2 กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกคนที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนหนองเหล็กศึกษา จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสำรวจรายการ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์ และ แบบประเมินโครงการ การตรวจสอบคุณภาพข้อมูล กรณีที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation Technique) สรุบบัญชีข้อมูลโดยใช้หลักตรรกวิทยาเชิงอุปนัย (Induction) และกรณีที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ นำเสนอข้อมูลโดยใช้สถิติภาคบรรยาย (Descriptive Statistics) คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ระยะที่ 1 สภาพระบบประกันคุณภาพภายในพบว่า มีเอกสารเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพ ที่ชัดเจน จัดทำขึ้นตามรูปแบบแต่ยังขาดความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการจัดทำ ผลจากการสัมภาษณ์ โดยภาพรวมของปฏิบัติงานในโรงเรียนมีการปฏิบัติค่อนข้างมากแต่ยังมีความต้องการในการพัฒนาในรายละเอียด มีความต้องการด้านการกำกับนิเทศติดตามผล และผลการสนทนากลุ่มทำให้ทราบพฤติกรรมของนักเรียนที่ไม่พึงประสงค์ประกอบด้วย การใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร ขาดความตั้งใจในการเรียน และการขาดวินัยในตนเอง ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ ด้านการดำเนินงานประกันคุณภาพ พบว่า ขาดความต่อเนื่อง ขาดบุคลากรและผู้ปฏิบัติขาดความเข้าใจ
2. ระยะที่ 2 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน รอบที่ 1 โดยบุคลากรทุกคนร่วมกันในทุกขั้นตอน ทำให้ได้โครงการเพื่อการพัฒนา ประกอบด้วย 1) โครงการเพิ่มศักยภาพครู สำหรับการพัฒนามาตรฐานที่ 2 2) โครงการพัฒนาศักยภาพด้านผู้เรียน สำหรับการพัฒนามาตรฐานที่ 17 กับ 18 3) โครงการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาและ

คำสำคัญ: ระบบประกันคุณภาพภายใน องค์การบริหารส่วนจังหวัด การพัฒนา The development

Keyword: Internal Quality Assurance, Provincial Administrative Organization

* นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สำหรับการพัฒนามาตรฐานที่ 19 และ 4) โครงการส่งเสริมชุมชนสัมพันธ์ สำหรับการพัฒนามาตรฐานที่ 24 เมื่อเปรียบเทียบผลจากการประเมินคุณภาพภายใน ปี พ.ศ. 2551 กับปี พ.ศ. 2552 พบว่า สามารถพัฒนา ระดับคุณภาพของมาตรฐานให้สูงขึ้น 4 มาตรฐาน ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 2, 17, 19 และ 24 ส่วนมาตรฐานที่ 18 ยังมีระดับคุณภาพระดับพอใช้ เช่นเดิม

3. ระยะที่ 3 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน รอบที่ 2 ได้โครงการเพื่อการพัฒนา ประกอบด้วย โครงการจัดแสดงผลงานนักเรียนและครูสู่สาธารณชน (Open house) และโครงการพัฒนาระบบงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนหนองเหليلศึกษา

Abstract

The objective of this research was to develop the internal quality assurance of Nongleksuksa School, under Maha Sarakam Provincial Administrative Organization by using Participatory Action Research.

The target group of this study included 30 staffs working in Nongleksuksa School. This research included 3 Phases of Participatory Action Research (PAR): 1) to study the situation of internal quality assurance in Nongleksuksa School, 2) to develop the internal quality assurance system, the First Cycle, to analyze for finding the guidelines of development, and 3) to develop the internal quality assurance system, the Second Cycle, to develop the success indicator of success in Standard without success in the Second Cycle. The instruments were: 1) the Checklist, 2) Focus Group Discussion Record Form, 3) Interview Form, and 4) Project Evaluation Form.

The research findings were as follows:

1. For the First Phase, the existing of the internal quality assurance, found that there were clear documents of quality assurance work, established according to the format. But, there was no collaboration from every sector in establishment. According to the interview, the practice of school work was in "Rather High" level. There were the needs in development of details, monitoring, supervision, following up. Moreover, according to the focus group discussion, the students' undesirable behavior was also known, it included: the usage of local language in communication, the lack of concentration in learning, and no self discipline. For learning achievement, the overall was in "Low" level. For quality assurance implementation, found that it lacked of continuity, staff. Furthermore, the practitioners lacked of understanding:

2. The Second Phase, the development of internal quality assurance in the first cycle including: 1) the project for improving teachers' potentiality for development of Standard 2, 2) the project for improving students' potentiality for development of Standard 17, and 18, 3) the project for improving educational media and technology as well as learning source in school for development of Standard 19, and 4) the project for enhancing community relation for development of Standard 24. For comparison to the findings from internal quality assurance between 2008 and 2009, found that 4 Standards could be developed their quality level including: Standard 2, 17, 19, and 24. For Standard 18, its quality still in "Fair" level the same:

3. Phase 3, the development of internal quality assurance in the second cycle, the project for development was obtained including: the project organized the students and teachers' performance to the public Open house, and the project for developing the internal quality assurance of Nongleksuksa School, were obtained:

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันนี้โลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะด้านความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การขยายตัวทางเศรษฐกิจทำให้เกิดการแข่งขันอย่างรวดเร็ว ทุกประเทศต่างพัฒนาศักยภาพของพลเมืองให้เป็นผู้ทันต่อยุคสมัย การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งและจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มีศักยภาพ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งพาตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2546) รัฐบาลไทยในทุกยุคทุกสมัยได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาอย่างมาก และถือว่าการศึกษารากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง ในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า กระบวนการสำคัญที่จะรับรองว่าการศึกษาก่อนหน้านั้นมีคุณภาพหรือไม่ก็คือ “การประกันคุณภาพการศึกษา” ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 47 ได้บัญญัติไว้ว่าให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก มาตรา 48 บัญญัติให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกและจากสาระบัญญัติดังกล่าว เป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์

จากผลการศึกษารายงานผลการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนหนองเหล็กศึกษาในช่วงที่ผ่านมา พบว่า ผลการประเมินคุณภาพ

ภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินผลการศึกษา (องค์การมหาชน) ในรอบที่ 1 เมื่อปี พ.ศ.2548 ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ เพราะ ยังมีมาตรฐานที่มีระดับคุณภาพพอใช้ 4 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 4, 6, 25 และ 22 ระดับคุณภาพปรับปรุง จำนวน 1 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร และนอกจากนั้นผลการประเมินการประกันคุณภาพภายในจากผลการรายงานตนเอง (SAR) ต่อหน่วยงานต้นสังกัด ประจำปีการศึกษา 2551 ยังพบว่า มีระดับคุณภาพ พอใช้ 4 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 17, 18, 19 และ 24 และระดับคุณภาพปรับปรุง จำนวน 1 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 2 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็น (โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา, 2552) และจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของผู้วิจัย พบข้อมูลพอสรุปได้ว่า ครูและบุคลากรในโรงเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา จากปัญหาดังกล่าว ส่งผลให้ความเชื่อมั่นศรัทธาของชุมชนต่อโรงเรียนลดน้อยลง เกิดทัศนคติต่อครูและโรงเรียนในด้านลบมากกว่าด้านบวก ซึ่งจะส่งผลต่อความนิยมในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อที่โรงเรียนลดน้อยลงด้วย (โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา, 2552) ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องรีบทำการแก้ไข การพัฒนาดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากบุคลากรทุกฝ่ายในทุกขั้นตอน ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรของโรงเรียนหนองเหล็กศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญและจำเป็นของการพัฒนาประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนได้เล็งเห็นว่าการใช้รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ในการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในน่าจะมีความเหมาะสม การร่วมแรงร่วมใจลงมือปฏิบัติในทุกขั้นตอน น่าจะส่งผลให้ผลงานเกิดประสิทธิภาพ บุคลากรในโรงเรียนเกิดความรัก ความสามัคคี มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีทีมงานที่เข้มแข็ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามโดยใช้รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

คำถามการวิจัย

ระบบประกันคุณภาพภายในตามความเห็นของบุคลากรโรงเรียนหนองเหล็กศึกษาคควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. พื้นที่และกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม เป็นพื้นที่วิจัย และกำหนดให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทุกคนในโรงเรียนหนองเหล็กศึกษา จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

2. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนหนองเหล็กศึกษา ครั้งนี้ กำหนดขั้นตอนการวิจัยไว้ 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนหนองเหล็กศึกษา

ระยะที่ 2 พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนหนองเหล็กศึกษารอบที่ 1

ระยะที่ 3 พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนหนองเหล็กศึกษารอบที่ 2

3. ระยะเวลาดำเนินการวิจัย ดำเนินการวิจัยระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2552 ถึงวันที่ 7 เมษายน 2553 รวมระยะเวลา 6 เดือน กับ 7 วัน

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยยึดถือ 10 หลักการและ 10 จรรยาบรรณเพื่อการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมตามกรอบแนวคิดของ วิโรจน์ สารรัตน์ (2548) ซึ่งได้ดำเนินการเป็นวงจรมตามขั้นตอน คือ 1) ขั้นวางแผน (Plan) 2) ขั้นปฏิบัติ (Action) 3) ขั้นสังเกตและประเมินผล (Observe) และ 4) ขั้นสะท้อนผล (Reflect)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 ประกอบด้วย แบบสำรวจรายการและแบบบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการเขียนบันทึก พรรณนา แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เป็นแบบเขียนพรรณนา 8 ประเด็นที่สอดคล้องกับบริบทการประกันคุณภาพระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะที่ 2 และระยะที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลขึ้นอยู่กับแต่ละโครงการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การตรวจสอบคุณภาพข้อมูล

กรณีที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการตรวจสอบว่าเป็นข้อมูลที่ใช้ตอบปัญหาในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนหนองเหล็กศึกษาได้หรือไม่ และเป็นข้อมูลที่แท้จริงหรือไม่ โดยใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Denzin, 1970 อ้างถึงใน สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2547) ซึ่งทำการตรวจสอบในด้านด้านข้อมูล ด้านผู้วิจัย และด้านวิธีรวบรวมข้อมูล โดยการตรวจสอบจากผู้รวบรวมข้อมูลหลายคน ในการรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตจะใช้ผู้สังเกตอย่างน้อย 2 คน เพื่อพูดคุยและหาข้อสรุปร่วมกันเพื่อให้ผลการสังเกตนั้นมีความแม่นยำมากที่สุด

กรณีที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลที่เป็นความคิดเห็น หรือความรู้สึกที่ได้จากแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความน่าเชื่อถือ สอดคล้องหรือขัดแย้งกับสภาพจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และบันทึกการสนทนาใช้วิธีการตีความสร้างข้อสรุปโดยใช้หลักตรรกวิทยาเชิงอุปนัย (Induction) ตามรูปแบบ ความหมาย ความสัมพันธ์ และผลกระทบของปรากฏการณ์ที่รับรู้ และที่เกิดขึ้น รวมถึงการวิเคราะห์โดยใช้ประสบการณ์ของผู้วิจัย

2. ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม และแบบประเมิน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติภาคบรรยาย (Descriptive Statistics) คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพโรงเรียนหนองเหล็กศึกษา

1. ผลการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพของโรงเรียนหนองเหล็กศึกษา มีเอกสารเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพที่ชัดเจน จัดทำขึ้นตามรูปแบบแต่ยังขาดความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการจัดทำเอกสารที่จัดทำขาดความเป็นปัจจุบัน

2. ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายโดยภาพรวมของปฏิบัติงานในโรงเรียนมีการปฏิบัติค่อนข้างมากทั้งด้าน แผนกลยุทธ์ ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการจัดทำแผนการสอนวิจัยและนวัตกรรมของครู - นักเรียน ด้านการบริหาร ด้านระบบและกลไกการประกันคุณภาพ ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน แต่ในทุกด้านยังมีความต้องการในการพัฒนาในรายละเอียดและมีความต้องการด้านการกำกับ นิเทศ ติดตามผล

3. ผลการสนทนากลุ่ม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดบุคลากรครูตามวิชาเอกและครูขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานเนื่องจากอยู่ในระหว่างการถ่ายโอนมาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านพฤติกรรมของนักเรียน พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้แก่ การใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร ขาดความตั้งใจในการเรียน และการขาดวินัยในตนเอง ด้านการดำเนินงานประกันคุณภาพเห็นว่า ขาดความต่อเนื่อง ขาดบุคลากรและผู้ปฏิบัติขาดความเข้าใจ

ระยะที่ 2 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียน รอบที่ 1

จากผลการร่วมกันวิเคราะห์ความต้องการจากการศึกษาสภาพโรงเรียน การร่วมกันศึกษาเอกสารการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ประจำปี 2551 และผลการประเมินภายนอก ในรอบที่ 1 ทำให้ได้โครงการเพื่อการพัฒนา ดังนี้ 1) โครงการเพิ่มศักยภาพครู สำหรับการพัฒนามาตรฐานที่ 2 2) โครงการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สำหรับการพัฒนามาตรฐานที่ 19 3) โครงการพัฒนา

ศักยภาพด้านผู้เรียน โครงการพัฒนาศักยภาพด้านผู้เรียน สำหรับการพัฒนามาตรฐานที่ 17 กับ 18 และ 4) โครงการส่งเสริมชุมชนสัมพันธ์ สำหรับการพัฒนามาตรฐานที่ 24

เมื่อการดำเนินโครงการสิ้นสุดลงได้ทำการประเมินการบรรลุจุดมุ่งหมายของการพัฒนา ในภาพรวมของการพัฒนามาตรฐานมีการบรรลุผลสำเร็จ มีบางตัวชี้วัดที่ไม่บรรลุและได้นำสู่การพัฒนาต่อไปในรอบที่ 2 ซึ่งได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 17.4 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดแบบองค์รวมทั้งระบบ และมีจินตนาการตัวบ่งชี้ที่ 18.1 มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์ ตัวบ่งชี้ที่ 18.3 สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ตามช่วงชั้นที่เหมาะสม ตัวบ่งชี้ที่ 24.2 ผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาและให้การสนับสนุนทรัพยากรปัจจัยต่างๆ ในการจัดและพัฒนาการศึกษา

ระยะที่ 3 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียน รอบที่ 2

ผลจากการนำตัวชี้วัดที่ไม่บรรลุผลสำเร็จจากการพัฒนามาตรฐานในรอบที่ 1 มาวิเคราะห์แล้วหาแนวทางในการพัฒนา ทำให้ได้โครงการเพื่อพัฒนามาตรฐานที่ไม่บรรลุผลสำเร็จ คือ โครงการจัดแสดงผลงานนักเรียนและครูสู่สาธารณชน (Open house) และโครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในหนองเหล็กศึกษา ผลจากการดำเนินงานตามโครงการจัดแสดงผลงานนักเรียนและครูสู่สาธารณชน (Open house) ทุกกิจกรรมดำเนินการเพื่อพัฒนาตามมาตรฐานที่ 2, 17, 18, 19 และ 24 สอดคล้องกับการปรับปรุงตามคำแนะนำของคณะกรรมการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบที่ 1 และจากผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการพัฒนาระบบงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนหนองเหล็กศึกษา ซึ่งได้จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้แก่บุคลากรในโรงเรียนและเพื่อร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนและหาแนวทางในพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนหนองเหล็กศึกษาในปีการศึกษาต่อไป ทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาระบบ

ประกันคุณภาพในปีการศึกษา 2553 จำนวน 4 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพครู 2) โครงการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพผู้เรียน 3) โครงการพัฒนาและส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อม 4) โครงการนิเทศติดตามการดำเนินงานตามโครงการ และกิจกรรมที่ดำเนินการตามโครงการในแผนพัฒนายุทธศาสตร์ที่ 2 นี้ บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ทุกประการ ภาพรวมของการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากหรือ ดี ไม่มีปัญหา และอุปสรรคใด ๆ

สรุปผลการพัฒนา

ผลจากการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนหนองเหียงศึกษา โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) ทั้ง 2 รอบ เมื่อเปรียบเทียบผลจากการประเมินคุณภาพภายใน ปี พ.ศ. 2551 กับปี พ.ศ. 2552 พบว่าสามารถพัฒนาระดับคุณภาพของมาตรฐานให้สูงขึ้น 4 มาตรฐาน ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 2, 17, 19 และ 24 ส่วนมาตรฐานที่ 18 ยังมีระดับคุณภาพระดับพอใช้ เช่นเดิม

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนหนองเหียงศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) ครั้งนี้ได้ข้อค้นพบสำคัญ ๆ ตามวัตถุประสงค์หลายประการ ผู้วิจัยจึงทำการอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดแต่ละประเด็นดังนี้

ผลการศึกษาสภาพโรงเรียนหนองเหียงศึกษา

จากการศึกษาสภาพโรงเรียนหนองเหียงศึกษา ด้วยวิธีการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ทำให้ทราบข้อมูลว่า ที่ผ่านมากบุคลากรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจและขาดการให้ความร่วมมือเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพ สอดคล้องกับการรายงานของคณะกรรมการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎร ซึ่งได้ศึกษาเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พบว่าความเข้าใจและความร่วมมือของบุคลากรต่อการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ยังเข้าใจไม่ตรงกัน

และยังไม่ให้ความร่วมมือเพียงพอ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2546) แต่ในปัจจุบันบุคลากรในโรงเรียนหนองเหียงศึกษามีความต้องการที่จะพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษามากขึ้น รวมถึงมีความพร้อมในการเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองและพัฒนาโรงเรียนมากขึ้น

ผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ถึงความสำเร็จของโครงการที่ดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพในรอบที่ 1 และผลการประเมินภายนอกในรอบที่ 2 ทำให้ที่ประชุมตกลงใจที่จะทำการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในให้ดีกว่าสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบัน จากการพัฒนาเพียงมาตรฐานที่ 2, 17, 18, 19 และ 24 เป็นการพัฒนาทุกมาตรฐาน จึงได้มีความเห็นตรงกันว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพให้กับบุคลากรและเพื่อให้บุคลากรได้เข้าใจถึงเครื่องมือการประเมินคุณภาพภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเกณฑ์การประเมินแบบอิงเกณฑ์และอิงสถานศึกษา ซึ่งมีลักษณะเดียวกันกับการประเมินภายนอก รอบที่ 2 และสมควรให้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวานิช (2543) พบว่า ตัวแปรแรกที่ทำให้การดำเนินงานประเมินผลภายใน ประสบความสำเร็จคือ ตัวแปรด้านความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลภายในของบุคลากร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนา

ผลการพัฒนาในรอบที่ 1 และ รอบที่ 2

การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนามาตรฐานที่เป็นจุดอ่อนของการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานภายนอก รอบที่ 1 เป็นหลัก ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันวางแผนเพื่อแก้ปัญหา ลงมือแก้ปัญหาตามแผนที่วางไว้ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สะท้อนผลการปฏิบัติ เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงในรอบที่ 2 ผู้วิจัยได้ใช้หลักการ 10 ข้อ และจรรยาบรรณ 10 ข้อ ตามแนวคิดในการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของ วิโรจน์ สารรัตน์ (2548) มาใช้ การนำกระบวนการดังกล่าวไปพัฒนาระดับ

คุณภาพของมาตรฐานที่มีระดับที่ไม่น่าพึงพอใจให้มีระดับคุณภาพที่สูงขึ้น ซึ่งได้แก่มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานที่ 17 มาตรฐานที่ 18 มาตรฐานที่ 19 และมาตรฐานที่ 24 ส่งผลให้ผลการประเมินมาตรฐานดังกล่าวในปี 2552 มีระดับคุณภาพที่สูงขึ้น 4 มาตรฐาน และมีระดับคุณภาพเท่าเดิมจำนวน 1 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 18 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ทั้งนี้การไม่บรรลุผลสำเร็จของการพัฒนาของมาตรฐานที่ 18 นี้ อาจเนื่องมาจากการประเมินและสรุปผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้กระทำก่อนที่จะมีการสอบวัดผลปลายภาคเรียนที่ 2 ทำให้ผู้ประเมินใช้ข้อมูลเดิมในภาคเรียนที่ 1 มาเป็นหลักฐานในการประเมิน จึงทำให้ผลการประเมินมีระดับคุณภาพเท่าเดิม

ผลการประเมินการประกันคุณภาพภายในประจำปี 2552

ในการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในรอบที่ 1 และรอบที่ 2 ทำให้โรงเรียนได้แนวทางในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนในปีการศึกษาต่อไป ซึ่งในภาพรวมของการวิจัยครั้งนี้ ได้รับความพึงพอใจจากผู้บริหารและผู้ร่วมวิจัยทุกคนที่สามารถทำให้บุคลากรทุกฝ่ายได้ตระหนักว่างานประกันคุณภาพการศึกษาคือการปฏิบัติงานปกติ และผลของความสำเร็จเกิดจากการร่วมมือร่วมใจ ความรักความสามัคคีในองค์กร บุคลากรทุกคนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติทำให้เกิดความภาคภูมิใจ เหตุที่เป็นเช่นนี้ ผู้บริหารเป็นผู้มีความเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความเป็นกัลยาณมิตรให้โอกาสแก่บุคลากรทุกคนที่มีความต้องการพัฒนาและมีการกระตุ้นให้บุคลากรมีการตื่นตัวอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ในการวิเคราะห์ระดับคุณภาพมาตรฐานที่ต้องการพัฒนาควรคัดเลือกตัวชี้วัดในมาตรฐานนั้นมาเป็นฐานในการวิเคราะห์และพัฒนารายละเอียดของตัวชี้วัด จะทำให้สามารถพัฒนาได้ตรงจุดมุ่งหมายมากขึ้น
2. ในการตรวจสอบผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในในรอบปีเพื่อให้ได้ผลการประเมินเพื่อรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด ควรทำการตรวจสอบหรือประเมินเมื่อสิ้นภาคเรียนที่ 2 เพื่อให้ได้ข้อมูลหลักฐานครบทุกมาตรฐานและตัวชี้วัด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเมื่อได้ร่วมกันดำเนินการ SWOT ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลของโรงเรียน จุดแข็ง จุดอ่อน วิเคราะห์ความเป็นไปได้และร่วมกันหาแนวทางการพัฒนา แล้วควรใช้โอกาสนี้ในการร่วมกัน กำหนดภารกิจ เป้าประสงค์และวิสัยทัศน์ของโรงเรียนด้วย และควรเชิญคณะกรรมการสถานศึกษา เข้าร่วมการประชุมเพื่อรับทราบด้วย
2. การกำหนดโครงการที่ใช้ในการพัฒนา ควรเป็นโครงการที่ได้กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี จะทำให้การจัดสรรงบประมาณเป็นไปตามที่วางแผนไว้

เอกสารอ้างอิง

- โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา. (2552). **รายงานการประชุมครั้งที่ 4/2552**. มหาสารคาม: โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา.
- โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา. (2552). **รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self Assessment Report) ปีการศึกษา 2551**. มหาสารคาม: โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2548). **โรงเรียนการบริหารสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- สุภาวงศ์ จันทวานิช. (2543). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุวิมล ว่องวานิช. (2543). **การวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา**. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2546). **ปฏิบัติการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา**. (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2546). **ระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**. ในรายงานการประชุมฝ่าย 5 กองกรรมาธิการ 2 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี จำกัด.